

ÇEVRE DÜZENİ PLANLARININ HAZIRLANMASINDA YETKİ MESELESİ / SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

I- Giriş

Planlama, Devlet tarafından ulaşılmaması öngörülen amaçları belirleyen, tarım, ulaşım, sanayi vb. kesimlerdeki artış ölçüsünü tespit eden ve uygulanması gerekli önlemleri önceden gösteren ekonomik, sosyal programın belli süreler için hazırlanması işi olarak tanımlanabilir.

Bu kapsamda imar planlarını da “çoğunluğu kentsel alanlarda olmak üzere ülkenin her yerinde insanların refahı toplumsal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yeryüzünün fiziksel görünümünü değiştirmeye ve şekillendirmeye yönelik faaliyetler” olarak tanımlamak mümkündür.

Aslında hiç de küçümsenemeyecek bir uzunlukta imar geçmişi olmasına rağmen ülkemizde planlama faaliyetleri oldukça yakın tarihlerde esaslı temellere oturtulmuştur. Bu kapsamda, 1956 yılında 6785 sayılı İmar Kanunu, 1985 yılında ise 3194 sayılı İmar Kanunu yürürlüğe konulmuştur.

Daha sonra çıkarılan çeşitli kanunlar ile de imar ve planlama konusunda özel hükümler getirilmiştir.

Ancak yapılan tüm bu düzenlemelere rağmen, plan yapımı konusunda çeşitli sıkıntılar yaşanabilmektedir. Bu sorunların en önemlilerinden bir tanesi de çevre düzeni planlarının yapımı ve onanması konusundaki yetki sorunudur.

Bugün ülkemizde, oldukça çok sayıda kurum ve kuruluş planlama yetkisi kullanmaktadır ve bu kurumların planlama bütünlüğü, hiyerarşisi ve yetkilendirme mekanizmaları açısından birbiriyle ilişkisi tanımlanamamaktadır.

Bu çalışmada çevre düzeni planlarının yapımı konusunda kamu idareleri arasındaki yetki sorunu tartışılarak çözüm önerileri getirilmeye çalışılacaktır.

II- Tanım

Çevre düzeni planı kavramına ilk kez 3194 sayılı İmar Kanununda yer verilmiştir. Kanunun 5. maddesinde çevre düzeni planı “Ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen plan” olarak tanımlanmıştır.

İmar Kanununun uygulanmasını göstermek amacı ile çıkarılan Plan Yapımına Dair Esaslara Dair Yönetmeliğin¹ 3. maddesinde ise çevre düzeni planının “konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi sektörler ile kentsel-kırsal yapı ve gelişme ile doğal ve kültürel değerler arasında koruma-kullanma dengesini sağlayan ve arazi kullanım kararlarını belirleyen yönetsel, mekansal ve işlevsel bütünlük gösteren sınırlar içinde, varsa bölge planı kararlarına uygun olarak yapılan, idareler arası koordinasyon esaslarını belirleyen 1/25000, 1/50000, 1/100000 veya 1/200000 ölçekte hazırlanan, plan notları ve raporuyla bir bütün olan plan” olduğu belirtilmiştir.

Bazı kent plancıları tarafından Plan Yapımına Dair Esaslara Dair Yönetmelikte yer alan bu tanımın gerek 3194 sayılı İmar Kanununun, gerekse 3030 sayılı Büyük Şehir

¹ 02.11.1985 tarih ve 18916 sayılı (mükerrer) Resmi Gazetede yayımlanan bu Yönetmeliğin adı “İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik” iken 17.03.2001 tarihli ve 24345 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik olarak değiştirilmiştir.

Belediyeleri Kanununun mantığına aykırı olduğu ve Büyük Şehir Belediyelerine söz konusu yasalarla verilmiş hakların yönetmelik düzenlemesi ile elinden alındığı ileri sürülmüştür.²

Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yayımlanan ve 04.11.2000 tarihli ve 24220 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Çevre Düzeni Planlarının Yapılması Esaslarına Dair Yönetmelikte ise çevre düzeni planı, ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanım kararlarını belirleyen ve 1/25.000, 1/50.000, 1/100.000 veya daha küçük ölçekli olarak hazırlanan plan olarak tanımlanmıştır.

III- Çevre Düzeni Planlarının Hazırlanmasında Yetki

a) Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı Arasında Yetki Meselesi

Çevre düzeni planı kavramının imar hukukumuzda 3194 sayılı İmar Kanunu ile girdiği yukarıda ifade edilmişti. Ancak bu giriş, sadece “tanımlar” başlıklı 5. maddede yer almakla sınırlı kalmıştır. Aslına bakılırsa çevre düzeni planları, 3194 sayılı Kanunda imar planı türleri arasında bile sayılmamıştır.

Kanunun 8. maddesine göre planlar; bölge planları ve imar planları olarak ikiye ayrılmaktadır. İmar planları ise nazım imar planları ve uygulama imar planları olarak ikiye ayrılmaktadır.

İmar planlarının yapımı konusunda yetki genel olarak belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde belediyelere, bu sınırlar dışında ise valiliklere aittir.

İmar Kanununun 9. maddesi ile de plan yapımı konusunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığının yetkileri düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı “...birden fazla belediyeyi ilgilendiren metropoliten imar planlarının veya içerisinden veya civarından demiryolu veya karayolu geçen, hava meydanı bulunan veya havayolu veya denizyolu bağlantısı bulunan yerlerdeki imar ve yerleşme planlarının tamamını veya bir kısmını, ilgili belediyelere veya diğer idarelere bu yolda bilgi vererek ve gerektiğinde işbirliği sağlayarak yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve re'sen onaylamaya” yetkilidir.

Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik'in ilk halinde çevre düzeni planlarının yapımı konusunda herhangi bir hüküm bulunmamakta idi.

Bu konudaki boşluk Bayındırlık ve İskan Bakanlığının genelgesi ile doldurulmaya çalışılmıştır. Söz konusu Bakanlığın 16.12.1985 gün ve 12730 sayılı Genelgesinde çevre düzeni planı değişikliklerinin ilgili kuruluşların uygun görüşü alınmak suretiyle ilgili idarelerce de yapılabileceği belirtilmiştir. Ancak ilgili idarelere verilen bu yetki aynı Bakanlığın 22.02.1990 tarihli ve 03205 sayılı Genelgesi ile geri alınmıştır. Söz konusu Genelgeye göre bundan böyle çevre düzeni plan kararlarında bir bütünlük ve devamlılık sağlanması için, ülke düzeyinde 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları ve bu planlar üzerinde yapılacak tüm değişiklikler 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yapılacaktır.

21.08.1991 tarih ve 20967 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 443 sayılı Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2/C maddesinde “Dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak ekonomik kararlarla, ekolojik kararların bu arada düşünülmesine imkan veren rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere kalkınma planları ve bölge planları temel alınarak çevre düzeni planlarını

² 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planlarının Yapım Yetkisi Karmaşası, Filiz OĞUZ, Y. Kent Plancısı, Mehmet ÇAKILCIOĞLU, Dr. Kent Plancısı, Mali Yönetim ve Denetim Dergisi Sayı 15 (Temmuz-Ağustos 2002)

hazırlamak veya hazırlatmak, onaylatmak, uygulanmasını sağlamak” görev ve yetkisi Çevre Bakanlığına verilmiştir.

443 sayılı KHK'nin yürürlüğe girdiği tarihten 1999 YILINA kadar geçen süre içinde çevre düzeni planlarının yapımı ile ilgili olarak Çevre ve Orman Bakanlığınca herhangi bir işlem yapılmamıştır

Çevre düzeni planlarının yapımı ve onaylanmasına ilişkin olarak Çevre Bakanlığınca 26.04.1999 tarihinde çıkartılan 1999/11 sayılı Genelge ile çevre düzeni planlarının Bakanlıklarınca onaylanması gerektiği belirtilmiş ise de aynı Bakanlık tarafından yayımlanan 06.05.1999 gün ve 1335/3497 sayılı Genelge ile; 1999/11 sayılı Genelgenin uygulanmaması gerektiği ifade edilmiştir.

Ancak daha sonra Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yayımlanan 01.09.2000 tarihli ve 3848/9631.348 sayılı Genelge ile; Çevre Bakanlığının kuruluş, görev ve yetki sorumluluğunu düzenleyen 443 sayılı KHK'nin 2. maddesinin (c) fıkrası ile çevre düzeni planlarının yürürlüğe sokulması ve uygulanmasına ilişkin görev ve yetkinin Çevre Bakanlığınca verildiğinden bahsedilerek; "01.11.2000 tarihinden itibaren ilgili kurumlarca 3194 sayılı İmar Kanununa göre hazırlanmakta olan Çevre Düzeni Planı, revizyonu, ilavesi değişikliği veya tadilatı tekliflerinin inceleme ve onay işlemlerinin Çevre Bakanlığı tarafından yapılacağı" belirtilmiştir.

Görüldüğü üzere Çevre ve Orman Bakanlığı, 443 sayılı KHK'nin yürürlüğe girdiği 1991 yılından yaklaşık 9 yıl sonra çevre düzeni planlarını yapma yetkisinin Bakanlıklarına ait olduğunu öne sürmüştür.

Çevre ve Orman Bakanlığının bu Genelgesine karşılık olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yayımlanan 29.10.2000 tarihli ve 22676 sayılı Genelgede;

- 443 sayılı KHK'nin yürürlüğe girdiği tarihten 26.04.1999 tarihli 1999/11 sayılı Genelgeye kadar geçen süre içinde çevre düzeni planlarının yapımı ile ilgili Çevre Bakanlığınca herhangi bir işlem yapılmadığı,

- 443 sayılı KHK'nin "Amaç" bölümünde Çevre Bakanlığının yerleşimle ilgili fiziki planlama yapılabileceğine ilişkin bir hüküm bulunmadığı, dolayısıyla Çevre Bakanlığının Genelgesinde sözü edilen çevre düzeni planlarının; Bakanlıklarınca yapılan çevre düzeni planlarına veri oluşturacak doğal bitki ve hayvan varlığı ile doğal zenginliklerin korunması ve çevre kirliliğine ilişkin bilgileri içeren havza ve kıyı bazında ekolojik koruma amaçlı bilgi envanteri niteliğinde olduğu,

- 02.09.1999 gün ve 23804 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait esaslara Dair Yönetmelik'in tanımlar bölümünde "Ülke ve varsa bölge planı kararlarına uygun olarak konut, sanayi tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen 1/100.000, 1/50.000 veya 1/25.000 ölçekte Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca İmar Kanunu çerçevesinde yapılan, yaptırılan ve onaylanan raporuyla bir bütün olan plandır" denilerek Çevre Düzeni Planlarının Bakanlıklarınca yapılacağına açıkça belirtildiği, ayrıca muhtelif yargı kararlarında da (Danıştay ve İdare Mahkemeleri) çevre düzeni planlarına ilişkin işlemlerin Bakanlıklarınca yürütüldüğünün ve yürütüleceğinin teyit edildiği,

- Bütün bu nedenlerden dolayı, Bakanlıkları ihtisas ve görevleri arasında yer alan çevre düzeni planlarının 3194 sayılı "İmar Kanunu" ve ilgili yönetmelikleri uyarınca Bakanlıklarınca yapılması, yaptırılması ve onaylanmasına devam edileceği,

Belirtilmiştir.

Ancak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı arasında yaşanan bu gelişmeler, sorunun çözülmesine deği, daha da karmaşık bir hal almasına neden olmuştur.

Bütün bunların üstüne Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 04.11.2000 tarihli ve 24220 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevre Düzeni Planlarının Yapılması Esaslarına Dair Yönetmelik eklenince olay daha da karmaşık hale gelmiştir. Söz konusu Yönetmelikte çevre düzeni planlarının Çevre Bakanlığı adına Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) ve Planlama Genel Müdürlüğü tarafından onaylanacağı belirtilmiştir.

Çevre Bakanlığı tarafından yayınlanan bu Yönetmeliğe karşılık Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik'e 17.03.2001 tarihli ve 24345 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelik ile eklenen 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. maddeler ile çevre düzeni planlarının yapımı konusunda yeni hükümler getirilmiştir. Söz konusu hükümlere göre;

- Çevre düzeni planları, ilgili kurum ve kuruluşlarla ve plan kapsamındaki ilgili idarelerle işbirliği sağlanarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yapılır veya yaptırılır. Bakanlık, plan yapım işini Bakanlıkça belirlenen planlama sınırı içerisinde kalan ilgili idarelere devredebilir.

- Kentsel gelişme alanı ihtiyacının büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alan sınırları dışında karşılanma gereği halinde, kent bütünü, kentsel gelişme alanını ve bu alanlarla bütünlük gösteren alanları kapsayan çevre düzeni planları, Bakanlığın koordinasyonu altında, ilgili büyük şehir belediyesi ve valilikçe ortaklaşa yapılır.

- Çevre düzeni planları adı geçen Bakanlıkça onaylanarak yürürlüğe girer.

- Çevre düzeni planlarında yapılacak revizyon, ilave ve değişiklikler de aynı usullere tabidir.

Görüldüğü üzere Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelikte yapılan değişikliklerle çevre düzeni planlarının yapılması, yaptırılması ve onaylanması konusunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığının yetkili olduğu ifade edilerek bu konudaki ihtilafa adı geçen Bakanlık lehine çözüm getirilmeye çalışılmıştır.

Yönetmelikte yapılan bu değişiklikten sonra Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığınca Yönetmeliğin iptali istemi ile dava açılmış, Danıştay Altıncı Dairesinin 24.9.2002 günlü, E:2001/2097, K:2002/4001 sayılı kararı ile Yönetmelik hükümlerinde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesi ile dava reddedilmiş, bu karar Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 31.03.2005 tarihli ve E:2003/87, K:2005/196 sayılı kararı ile onanmıştır.

Bu Yönetmelikte yapılan değişiklikten sonra Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yayınlanan 14.05.2001 tarihli ve 12161 sayılı Genelge ile;

- Gerek 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 9. maddesi, gerekse Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 4. maddesi uyarınca; ülke genelinde, 3194 sayılı İmar Kanunu'nda yer alan tüm üst ölçekli fiziksel planları ve bu planlardan biri olan çevre düzeni planlarını yapma, yaptırma, değiştirme ve onama yetkisinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığına ait olduğu,

- Çevre düzeni planları konusunda İmar Kanunu'nun 9. maddesi kapsamında adı geçen Bakanlığın yetkili olduğu; bu Bakanlık aleyhine Danıştay 6. Dairesine açılan dava sonucu verilen 20.10.1997 tarihli ve E.1995/6070, K.1997/4468 sayılı kararda, söz konusu planların İmar Kanunu'nun 5. maddesinde tanımlanan nitelikleri nedeniyle "9. madde kapsamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığının bu planların üzerinde onay yetkisi bulunmadığından söz etmeye olanak yoktur." denilerek davacı İdarenin Bayındırlık ve İskan Bakanlığının çevre düzeni planı yetkisinin bulunmadığına ilişkin iddiasının, usul yönünden yerinde görülmeyerek Bakanlıklarının çevre düzeni planları konusundaki yetkilerinin yargı kararıyla teyit edildiği,

- Çevre Bakanlığının kuruluş, görev, yetki ve sorumluluğunu düzenleyen 443 sayılı "Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"de de belirtildiği gibi, Çevre Bakanlığınca yapılması gereken çevre düzeni planının; doğal bitki ve

hayvan varlığı ile doğal zenginliklerin korunması, geliştirilmesi ve her türlü çevre kirliliğinin önlenmesini içeren havza bazındaki ekolojik koruma amaçlı planlar olup, bu planların da 2872 sayılı Çevre Kanunu hükümleri doğrultusunda, yapılaşma kararları içermeyecek şekilde hazırlanması gerektiği,

- Bu nedenle Çevre Bakanlığının, 3194 sayılı İmar Kanunu'nda ve ilgili yönetmelikte tanımı ve niteliği açıklanan çevre düzeni planını yapma, yaptırma, değiştirme ve onaylama yetkisi bulunmadığı gibi Çevre Bakanlığınca bu doğrultuda çıkartılan veya çıkartılacak yönetmelik ve genelgelerin yasal bir dayanağı olmadığı,

ifade edilmiştir.

Bu Genelgeden sonra Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından Çevre ve Orman Bakanlığı aleyhine "Çevre Düzeni Planlarının Yapılması Esaslarına Dair Yönetmelik" in iptali istemi ile idari yargıda dava açılmış ancak dava Danıştay 6. Dairesinin 30.01.2001 tarihli ve E:2001/28, K:2001/582 sayılı kararı ile "Bakanlıklar arasında yetki ve diğer nedenlerle ortaya çıkan uyuşmazlıkların... Bakanlar Kurulu ve Başbakanca çözümlenmesi gerektiği..." gerekçesi ile reddedilmiştir

Bu esnada Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılan çevre düzeni planları idari yargıda dava konusu edilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından Çevre ve Orman Bakanlığı aleyhine açılan bir davada Danıştay 6. Dairesi tarafından verilen 31.05.2001 tarihli ve E:2001/65 sayılı kararda "özel çevre koruma bölgesi ilan edilen yerlere ilişkin çevre düzeni planları.....Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığınca, bunun dışındaki yerlere ilişkin çevre düzeni planları ise Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yapılacaktır." ibaresinin yer alması üzerine Başbakanlık tarafından Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yazılan 05.11.2001 tarihli ve 5189 sayılı yazı ile Danıştay 6. Dairesinin söz konusu kararının kesin karar niteliğinde olmayıp yürütmenin durdurulmasına ilişkin ara kararı niteliğinde olması sebebiyle yargı mercilerince konu ile ilgili olarak kesin karar verilmeye kadar çevre düzeni planlarını yapma, yaptırma ve onaylama yetkisinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu husus Bayındırlık ve İskan Bakanlığının 13.12.2001 tarihli ve 28390 sayılı Genelgesi ile teşkilata ve belediyelere duyurulmuştur.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yayınlanan 01.03.2002 tarihli ve 3969 sayılı Genelgede ise özel çevre koruma bölgeleri dışında kalan bölgelerde çevre düzeni planı yapma yetkisinin Bakanlıklarına ait olduğu, bu hususun Danıştay 6. Dairesince verilen 18.01.2001 tarihli ve E:2001/28, K:2001/582 sayılı, 22.01.2001 tarihli ve E:1999/6436, K:2001/382 sayılı, 28.02.2001 tarihli ve E:1999/6390, K:2001/1249 sayılı kararları ile de teyit edildiği belirtilmiştir.

Ancak bütün bunlara rağmen çevre düzeni planlarının yapımı konusundaki yetki meselesi bir türlü çözülememiştir.

2003 yılında yayımlanan 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun "Bakanlığın Görevleri" başlıklı 2. maddesinin (h) bendi ile "Dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların birarada düşünülmesine imkân veren rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere, kalkınma plânları ve bölge plânları temel alınarak çevre düzeni plânlarını hazırlamak veya hazırlatmak, onaylamak, uygulanmasını sağlamak." görevi Çevre ve Orman Bakanlığınca verilmiştir.

Görüldüğü üzere 4856 sayılı Kanun ile çevre düzeni planlarını yapma yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığınca verilerek bu konudaki yetki karmaşasına bir ölçüde son verilmeye çalışılmıştır.

Bu tarihten sonra Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca çevre düzeni planları konusunda yayınlanmış bir genelge bulunmamaktadır. Bu durumda Bayındırlık ve İskan Bakanlığının da

çevre düzeni planları konusunda Çevre ve Orman Bakanlığının yetkisini kabullendiği sonucuna varmak mümkündür.

Ancak 4856 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 08.05.2003 tarihinden sonra verilen çeşitli yargı kararlarında 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planı yapma yetkisinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığında olduğu belirtilmiştir.

Örneğin Danıştay Altıncı Dairesinin 19.12.2003 tarihli ve E:2002/2797, K:2003/7024 sayılı kararında “Yukarıda yer alan Yasa kurallarının birlikte değerlendirilmesinden, 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planı yapma ve değiştirme yetkisinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’na ait olduğu, büyükşehir belediyelerine 1/5000 ölçekli nazım imar planı yapmak ve ilçe belediyelerince yapılan 1/1000 ölçekli uygulama imar planını onaylamak dışında herhangi bir plan yapmak ya da onaylamak yetkisi tanınmadığı sonucuna varılmaktadır.” ifadesine yer verilmiştir.

Çevre düzeni planları konusunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı arasındaki yetki meselesi 2006 yılında kesin olarak çözümlenmiştir. 26.04.2006 tarihli ve 5491 sayılı Kanunun 6. maddesi ile 2872 sayılı Çevre Kanununun 9. maddesi değiştirilerek çevre düzeni planı yapımı yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığına verilmiştir.

Söz konusu Kanunun 9. maddesinin (b) bendinde “Ülke fizikî mekânında, sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentsel ve kırsal nüfusun barınma, çalışma, dinlenme, ulaşım gibi ihtiyaçların karşılanması sonucu oluşabilecek çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar plânlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni plânları Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır. Bölge ve havza bazında çevre düzeni plânlarının yapılmasına ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” hükmü yer almaktadır.

Ancak hala çevre düzeni planları hazırlanması ve onaylanması konusunda biri “Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik”, diğeri “Çevre Düzeni Planı Yapılması Esaslarına Dair Yönetmelik” olmak üzere iki yönetmelik bulunmaktadır.

b) Çevre Düzeni Planları-Metropolitan Alan Planları

İmar Kanununun 9. maddesi ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığına verilen “metropolitan alan planları” yapma yetkisinin de tartışılması gerekir.

İmar Kanununun 9. maddesinde, “Bakanlık gerekli görülen hallerde, kamu yapıları ile ilgili imar planı ve değişikliklerinin, umumi hayata müessir afetler dolayısıyla veya toplu konut uygulaması veya Gecekondu Kanununun uygulanması amacıyla yapılması gereken planların ve plan değişikliklerinin, birden fazla belediyeyi ilgilendiren metropolitan alan planlarının veya içerisinde veya civarından demiryolu veya karayolu geçen, hava meydanı bulunan veya havayolu veya denizyolu bağlantısı bulunan yerlerdeki imar ve yerleşme planlarının tamamını veya bir kısmını, ilgili belediyelere veya diğer idarelere bu yolda bilgi vererek ve gerektiğinde işbirliği sağlayarak yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve re’sen onaylamaya yetkilidir.” hükmü yer almaktadır.

Metropolitan alan, “yüksek yoğunluklu büyük bir merkez ile onu çevreleyen ve onunla sıkı günlük ekonomik sosyal ve kültürel ilişkisi olan farklı büyüklükteki kentsel ve kırsal yerleşmelerden oluşan ve gelişmiş bir toplumun yaşadığı alan” olarak tanımlanabilir. Metropolitan alan planları, kapsam ve ölçek bakımından bölge planları ile çevre düzeni planları arasında yer alması gereken planlardır.³

³ İmar Mevzuatımızda Planlama Kademeleri ve Üst Ölçek Planlama Sorunu, Prof. Dr. Melih Ersoy Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Metropoliten alan planlarının bölge planları ile çevre düzeni planları arasında bir planlama kademesi olduğu 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanuna 4864 sayılı Kanun ile eklenen Geçici 6. maddede de belirtilmiştir. Söz konusu maddeye göre (...) kalkınma, bölge ve metropoliten imar planlarına uygun olarak yapılan 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları ve bunlara ait değişikliklerle ilgili olarak, 8.5.2003 tarihinden önce onaylanmak üzere Bayındırlık ve İskân Bakanlığına intikal ettirilmiş bulunan planlarla ilgili iş ve işlemler, Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca tamamlanarak onaylanır.

Bu hükümden anlaşılması gereken şudur ki; metropoliten imar planları bölge planları ile çevre düzeni planları arasında yer alan bir planlama kademesidir.

Ancak burada şu hususu da gözden kaçırmamak gerekir. Yukarıda bahsedilen Geçici 6. maddede çevre düzenleri planlarının 1/25.000 ölçekli olduğu belirtilmiştir. Ancak 2872 sayılı Çevre Kanununun 9. maddesine göre çevre düzeni planlarının ölçeği 1/50.000 ve 1/100.000'dir. Metropoliten alan planlarının da 1/100.000 ölçekli olduğu dikkate alınırsa aradaki ölçek farkının planlama hiyerarşisine imkan tanımayacak durumda olduğu görülecektir.

c) Çevre ve Orman Bakanlığı ile İl Özel İdareleri Arasında Yetki Meselesi

2005 yılında yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile planlama konusunda yeni bir kavrama yer verilerek "il çevre düzeni planı" kavramı, planlama literatürümüze sokulmuştur.

Kanunun 6. maddesine göre; il çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır.

Böylece çevre düzeni planları yapımı konusunda zaten mevcut olan yetki karmaşası 5302 sayılı Kanun ile daha da artırılmıştır.

5302 sayılı Kanunda il çevre düzeni planının tanımının yer almaması, karmaşanın en önemli nedenidir. Gerçekten de hem 4856 sayılı Kanunda hem de 2872 sayılı Kanunda çevre düzeni planlarının Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılacağına dair hükümler varken tanımı, kapsamı ve ölçeği net olarak belirli olmayan il çevre düzeni planı yapımı konusunda belediyelere ve il özel idarelerine de yetki verilmesi, sorunu hafifletmekten ziyade daha da karışık bir hal almasına neden olacak gibi görünmektedir.

Nitekim uygulamada bir yandan ilin bütünü için 1/25.000 ölçekli il çevre düzeni planı hazırlayarak, Çevre ve Orman Bakanlığını devreden çıkartmak isteyen il özel idareleri olduğu gibi, ilin bir bölümü için hazırlanan 1/25.000 ölçekli planı il çevre düzeni planı olarak adlandırıp, bu planı İl Özel İdaresi ve Belediye Meclisinden geçirerek yürürlüğe koyan il belediyeleri de olmuştur.⁴

Üstelik sorun sadece yetki ve tanım meselesinden ibaret de değildir. 5302 sayılı Kanunun 79. maddesinde "Bu Kanunla, il özel idaresinin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle ilgili olarak, (...) 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, (...) Kanununda bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır." hükmü yer almaktadır.

Ayrıca 5393 sayılı Belediye Kanununun "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlığını taşıyan 14. maddesinde, belediyenin mahalli ve müşterek nitelikte olmak şartıyla; imar, su, kanalizasyon hizmetlerini yapacağı veya yaptıracağı belirtildikten sonra, aynı

⁴ İmar Mevzuatımızda Planlama Kademeleri ve Üst Ölçek Planlama Sorunu, Prof. Dr. Melih Ersoy Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

maddenin son fıkrasında, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümlerinin saklı olduğu hükmüne yer verilmiş, uygulanmayacak hükümler başlığını taşıyan 84. maddesinde de, bu kanunda belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak; 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu,.... 3194 sayılı İmar Kanunu, ... 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir.

İmar Kanununun 4. maddesine göre; özel kanunlarına göre belirlenen alanlarda İmar Kanunu uygulanmayacaktır. Yani 4. madde bir anlamda, özel kanunları uyarınca yapılan planlamalarda ilgili kanunlar uyarınca diğer kamu idarelerine verilen yetkileri saklı tutmaktadır. Özel kanunları gereğince belirlenen alanlarda öncelikle özel kanunlar, sonrasında ise İmar Kanununun uygulanması gerekmektedir.

5302 sayılı Kanununun 79. maddesine göre, 3194 sayılı İmar Kanununda 5302 sayılı Kanuna aykırı hükümler bulunması durumunda 5302 sayılı Kanununun uygulanması gerekmektedir.

Bu durumda, 3194 sayılı İmar Kanununun 4. maddesi ile özel kanunlara tanınan öncelik hakkının devam edip etmediği tartışma konusu olmuştur.

Sonuçta Danıştay'ın istişari görüşüne başvurulması ihtiyacı hasıl olmuş, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının talebi neticesinde Danıştay Birinci Dairesi tarafından verilen 23.12.2005 tarihli ve E:2005/845, K:2005/1534 sayılı karar ile "5302 sayılı Kanununun 79. maddesi hükmünün 3194 sayılı Kanununun 4. maddesi hükmünü bertaraf edici nitelikte olmadığı" bu nedenle özel Kanunlar uyarınca yetki verilmiş konularda ve alanlarda özel kanunların 5302 sayılı Kanuna göre öncelikle uygulanacağı ifade edilmiştir.

Kararda şu ifadelere yer verilmiştir:

"3194 sayılı İmar Kanunu, planlama ilke ve esaslarını düzenleyen, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu da yerel yönetimlerin görev ve yetkilerini düzenleyen genel nitelikli kanunlardır. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 3621 sayılı Kıyı Kanunu, 4046 sayılı Kanun, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 2960 sayılı İstanbul Boğaziçi Kanunu, 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ve diğer özel kanunlarda yer alan planlama yetkileri, 3194 sayılı İmar Kanununun 4 üncü maddesinde yer alan planların hazırlanması ve yürürlüğe konulmasına ilişkin hükümlerinden kaynaklanmayıp, sözü edilen özel kanunlarda yer alan hükümlerden kaynaklanmaktadır.

Görüldüğü gibi özel kanunlarda yer alan plan yapılmasına ilişkin hükümler; 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun yukarıda belirtilen maddeleri ile 3194 sayılı İmar Kanununun 4 üncü maddesi karşısında özel hükümler niteliğindedir. Özel Kanunlarda yer alan plan yapma yetkisine ilişkin hükümler bir kanun hükmü ile yürürlükten kaldırılmadığı sürece özel kanunlarla yetkili kılınan kurum ve kuruluşların bu yetkilerinin devam ettiği açıktır."

Danıştay'ın bu kararı neticesinde ihtilaf bir ölçüde hafiflemiştir.

Ayrıca il özel idaresi ile büyükşehir ve il belediyelerine, il çevre düzeni planlarını hazırlama görevinin verilmesi üzerine ortaya çıkan bu karmaşayı önlemek üzere Çevre ve Orman Bakanlığının Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan 25.04.2005 tarih ve 2097-23859 sayılı genelge ile, "Sınırları il sınırlarından küçük ve/veya büyük olan yeni çevre düzeni planı yapma, yaptırma ve onama yetkisi"nin Çevre ve Orman Bakanlığında olduğu, il sınırları ile "birebir aynı olan" çevre düzeni planlarının ise il özel idareleri tarafından yaptırılabilceği belirtilerek, yetki alanları ayrılmaya çalışılmıştır.

Ancak bu Genelge de yetki alanlarını ayırmakta yetersiz kalmaktadır. Şöyle ki; söz konusu Genelgeye göre; sınırları il sınırından küçük olan çevre düzeni planlarını yaptırma yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığında iken sınırları il sınırları ile birebir aynı olan çevre düzeni

planlarını yapma yetkisi il özel idarelerindedir. Yani ilin tamamı için tanınan bir yetki il sınırından daha küçük bir alan için tanınmamaktadır.

Bu durum, çevre düzeni planlarının hazırlanmasında ve onaylanmasında amaç, hedef ve yöntemden ziyade yetki hususlarına önem verildiği izlenimi doğurmaktadır.⁵

Yukarıda açıklananları özetlemek gerekir ise çevre düzeni planlarının yapımı yetkisi konusunda;

Metropoliten imar planları → Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,

Çevre düzeni planları (08.05.2003 tarihinden önce onaylanmak üzere Bayındırlık ve İskan Bakanlığına intikal ettirilmiş bulunan planlar) → Bayındırlık ve İskan Bakanlığı

Çevre düzeni planları (08.05.2003 tarihinden sonraki planlar) → Çevre ve Orman Bakanlığı,

İl çevre düzeni planları (İl sınırları ile birebir aynı olan planlar) → İl Özel İdaresi

Özel çevre koruma bölgeleri → Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı

Tarafından hazırlanacak ve/veya onaylanacaktır.

IV- Ölçek Meselesi

Daha önceki bölümlerde bölge planları ile çevre düzeni planları arasında bir planlama kademesi teşkil eden metropoliten imar planlarını hazırlama yetkisinin İmar Kanununun 9. maddesi gereğince Bayındırlık ve İskan Bakanlığında olduğu ifade edilmiştir. Ancak üzerinde durulması gereken önemli bir konu metropoliten imar planları ile çevre düzeni planlarının aynı plan türü imiş gibi algılanmasıdır. Esasında her iki plan türü hem ölçek hem de yapım yetkisi bakımından önemli farklılıklar göstermesine rağmen, bölge planları dışındaki tüm üst ölçekli planlar çevre düzeni planı olarak adlandırılmaktadır.

Bir diğer önemli mesele de metropoliten imar planları ile çevre düzeni planları arasındaki ölçek meselesidir. Metropoliten imar planları bölge planları ile çevre düzeni planları arasında bir planlama kademesi olduğu için planlama hiyerarşisi gereği çevre düzeni planlarından daha küçük ölçekli olmak durumundadır. Örneğin metropoliten imar planlarının 1/50.000 ölçekli olması durumunda çevre düzeni planlarının 1/25.000 veya daha büyük ölçekli olması gerekmektedir.

Metropoliten imar planları genellikle 1/50.000 veya 1/100.000 ölçekli olarak hazırlanmaktadır. Çevre düzeni planlarının ölçeği konusunda ise mevzuatımızda farklı hükümler bulunmaktadır. 4856 sayılı Kanunda çevre düzeni planlarının ölçeği konusunda herhangi bir tanımlama bulunmamaktadır. Buna karşılık 2872 sayılı Çevre Kanununun, 26.04.2006 tarihli ve 5491 sayılı Kanunun 6. maddesi ile değişik 9. maddesine göre çevre düzeni planlarının 1/50.000-1/100.000 ölçekli olarak hazırlanması gerekmektedir. Bu durumda çevre düzeni planları ile metropoliten alan planları arasında ölçek yönünden bir karmaşa ortaya çıkmaktadır.

Üstelik 2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun görev, yetki ve sorumluluklarla ilgili 7. maddesindeki "Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak." ifadesi ile nazım imar planı ölçeğinin 1/25.000'e kadar yükseltildiği dikkate alındığında ölçek karmaşası daha da artmaktadır.

⁵ Bu husus, Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik Taslağı" üzerine TMMOB-Jeoloji Mühendisleri Odası tarafından hazırlanan görüş yazısında da belirtilmiştir.

Bu sorunları ortadan kaldırmak için öncelikle metropoliten imar planlarının planlama hiyerarşimiz içerisindeki yeri tam olarak belirlenmelidir. Çevre düzeni planlarının hazırlanması konusunda Bayındırlık ve İskan bakanlığı arasındaki yetki meselesi 4586 ve 2872 sayılı Kanunlar ile Çevre ve Orman Bakanlığı lehine çözümlenerek çevre düzeni planları yapma yetkisi Çevre ve Orman Bakanlığına verilmiştir. Ancak metropoliten imar planlarının ölçeği ve planlama hiyerarşisi içerisindeki yetkisi net olarak belirlenmediği sürece yetki tartışmalarının farklı planlama kademeleri boyutunda devam edebileceği açıktır.

Bir diğer önemli ölçek meselesi de Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanacak olan çerçe düzeni planları ile il özel idareleri tarafından hazırlanacak olan il çevre düzeni planları arasında kendini göstermektedir.

Gerek 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda ve gerekse 5393 sayılı Belediye Kanununda il çevre düzeni planlarının ölçeği ve planlama hiyerarşisi içerisindeki yerinin net olarak tanımlanmaması, il çevre düzeni planlarının hem hazırlanmasında hem de hangi ölçekte hazırlanacağı konusunda tartışma ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yetki meselesi Çevre ve Orman Bakanlığının 25.04.2005 tarih ve 2097-23859 sayılı genelgesi ile çözülmeye çalışılmıştır. Söz konusu Genelgede "Sınırları il sınırlarından küçük ve/veya büyük olan yeni çevre düzeni planı yapma, yaptırma ve onama yetkisi"nin Çevre ve Orman Bakanlığında olduğu, il sınırları ile "birebir aynı olan" Çevre Düzeni Planlarının ise İl Özel İdareleri tarafından yaptırılabilirliği belirtilmiştir. Yetki meselesini çözmekten oldukça uzak olan bu Genelgede il çevre düzeni planlarının hangi ölçekte yapılabileceğine ilişkin bir ifadenin yer almayışı il özel idarelerinin il sınırları ile çakışan alanda 1/25.000 ölçekli il çevre düzeni planı yaptırabileceklerine yönelik bir anlamın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Her ne kadar 2872 sayılı Kanunda 2006 yılında yapılan değişiklik ile 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni plânlarının Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılacağı ifade edilerek bu Bakanlıkça yapılan çevre düzeni planlarının ölçeği belirlenmiş ise de bu düzenleme il özel idarelerince hazırlanacak olan il çevre düzeni planlarının ölçeği konusunda herhangi bir düzenleme getirmemiştir.

V- Çözüm Önerileri

Türkiye'de imar meselesi çeşitli yasa ve yönetmelikler ile düzenlenmiştir. Ancak gerek yasalar ile gerekse yönetmelikler ile yasalar arasında yaşanan uyumsuzluklar imar planlarının yapım yetkisi konusunda bir takım kargaşalara neden olabilmekte, bu durum ise farklı kamu idareleri tarafından yapılan imar planlarının idari yargı tarafından iptali sonucunu doğurmaktadır.

Çevre düzeni planlarının yapımı konusunda benzer şekilde yetki karmaşası yaşanmaktadır. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı arasındaki yetki sorunu 4856 ve 2872 sayılı Kanunlar ile Çevre ve Orman Bakanlığı lehine çözümlenmiş görünmektedir, ancak bu düzenlemelerin bile yetki meselesini tam olarak çözdüğünü iddia etmek oldukça zor görünmektedir.

Sorunun çözümü için öncelikle kanun düzeyinde yapılan değişikliklerin yönetmelik düzeyinde de yapılması gerekmektedir. Mevcut durumda "Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik"e göre çevre düzeni planı yapma yetkisi Bayındırlık ve İskan Bakanlığında, "Çevre Düzeni Planlarının Yapılması Esaslarına Dair Yönetmelik"e göre ise yetki Çevre ve Orman Bakanlığındadır. Yönetmelik düzeyinde yapılacak yeni bir düzenleme ile yetki meselesinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Bunun yanında imar konusunda ihtisas sahibi olan Bayındırlık ve İskan Bakanlığının, çevre düzeni planlarının hazırlanması sürecine dahil edilmesi, adı geçen Bakanlığın teknik bilgi ve tecrübesinden yararlanılması bakımından önem taşımaktadır. Çevre düzeni planlarını sadece ekolojik dengenin ve çevrenin korunması amacı ile yapılan planlar olarak görmemek

gerekir. Çevre düzeni planları, kalkınma ve bölge planları esas alınarak hazırlanan ve nazım imar planları ile uygulama imar planlarına esas olan, bu nedenle de yapılaşma kararları içeren bir plan türüdür. Bu kadar kapsamlı olan bir planın hazırlanmasında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının devre dışı kalması sıkıntılara yol açabilecek nitelikte görünmektedir.

Ayrıca İmar Kanununun 9. maddesi kapsamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan metropoliten alan planlarının da plan hiyerarşimiz içerisindeki yeri ve çevre düzeni planlarına göre konumu daha net olarak belirlenmelidir. Mevcut durumda metropoliten alan planlarının plan hiyerarşimiz içerisindeki konumu net olarak belirli değildir. Bu konuda sadece 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanuna 4864 sayılı Kanun ile eklenen Geçici 6. maddede hüküm bulunmaktadır. Madde hükmüne göre metropoliten alan planları, bölge planları ile çevre düzeni planları arasında yer almaktadır. Ancak maddenin geçici madde olduğu dikkate alındığında metropoliten alan planlarının konumunun yeniden tanımlanması gerektiği görülmektedir.

Bunun yanında çevre düzeni planları konusunda Çevre ve Orman Bakanlığı ile il özel idareleri arasında yetki sorunu yaşanmaması için 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile planlama literatürümüze giren il çevre düzeni planlarının, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan çevre düzeni planlarına göre konumu belirlenmelidir. Her ne kadar Çevre ve Orman Bakanlığının 25.04.2005 tarih ve 2097-23859 sayılı Genelgesi ile "Sınırları il sınırlarından küçük ve/veya büyük olan yeni çevre düzeni planı yapma, yaptırma ve onama yetkisi"nin Çevre ve Orman Bakanlığında olduğu, il sınırları ile "birebir aynı olan" çevre düzeni planlarının ise il özel idareleri tarafından yaptırılabilmesi belirtilmiş ise de bunun sorunu çözmekten oldukça uzak olduğu görülecektir. Genelgeye göre sınırları bir ilin sınırlarından küçük olan çevre düzeni planlarının Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yaptırılacak ve onaylanacak, buna karşılık sınırları il sınırları ile birebir aynı olan çevre düzeni planları ise il özel idareleri tarafından yaptırılabilir.

Kamu adına ülke ölçeğinde, "planlama kaosu" son veren bir planlama kurumsal yapılanmasının organize edilmesi için bir an önce düzenleme yapılmalıdır.

Bu nedenle yasal düzenleme yapılarak il çevre düzeni planından ne anlaşılması gerektiği, bu planların Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanacak olan çevre düzeni planları karşısındaki konumu net olarak belirlenmelidir.

Ayrıca il çevre düzeni planlarının ölçeğinin ve kapsayabileceği sınırların net olarak belirlenmesi sorunun çözümüne katkı sağlanması ve plan iptallerinin önlenmesi bakımından faydalı olacaktır.

VI- Sonuç

Gerek çevre düzeni planlarının hazırlanması, gerek bu planların plan hiyerarşisi içerisindeki konumunun net olarak belirli olmaması, gerekse 5302 sayılı Kanunla il özel idareleri tarafından yaptırılması öngörülen il çevre düzeni planlarının tanımı ve konumu hakkındaki belirsizlikler, planlama konusunda yetki karmaşasına yok açmakta, bu da planların sık sık idari yargı tarafından iptal edilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Bu nedenle;

- Çevre düzeni planlarının hazırlanması konusunda "Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik" ile "Çevre Düzeni Planlarının Yapılması Esaslarına Dair Yönetmelik" arasındaki çelişkinin giderilmesi, yasa düzeyinde yapılan değişikliklerin yönetmelik boyunun da tamamlanması,

- İmar konusunda ihtisas sahibi olan Bayındırlık ve İskan Bakanlığının, çevre düzeni planlarının hazırlanması sürecine dahil edilmesi, bu süreçte adı geçen Bakanlığın bilgi ve tecrübe birikiminden faydalanılması,

- İmar Kanununun 9. maddesi kapsamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan metropoliten alan planlarının plan hiyerarşisi içerisindeki konumunun net olarak belirlenmesi,

- Yasal düzenleme yapılarak il çevre düzeni planlarının, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılan çevre düzeni planlarına göre konumunun yeniden tanımlanması, gerekirse bu konudaki iki başlılığın önlenecek çevre düzeni planları konusunda tek kurumun (Bakanlık ya da il özel idareleri) yetkili kılınması,

- Metropoliten alan planlarının, çevre düzeni planlarının ve il çevre düzeni planlarının ölçeklerinin yasa ya da yönetmelik ile ayrıntılı olarak belirlenmesi,

Hukuki durumun netleştirilmesi bakımından faydalı olacaktır.